

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1 252)

Blomsterhultsmossen, Kristinehamns kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610254 Blomsterhultsmossen
Mittpunktskoordinat:	1409317 - 6567894
Totalareal:	29,9 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2010-05-10
Uppdaterad senast:	2010-05-04
Områdestyp:	Området är utpekat enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Kristinehamns kommun: Visnums-skogen 1:294
Ägandeförhållanden:	SveaSkog Förvaltnings AB

Beskrivning av området

Blomsterhultsmossens Natura 2000-område utgör ett knappt 30 hektar stort område i Blomsterhultsmossens nordöstra del. Området omfattar ett av mossens laggekärr, flera myrholmar med naturskogsartad skog samt en del av högmossens östra kant med gammal värdefull randskog. Laggekärret är ett av södra och mellersta Värmlands största och består huvudsakligen av fattigkärr. I kärret växer karaktäristiska fattigkärrsarter som vitag, kallgräs, ullvitmossa, flytvitmossa och rufsvitmossa. Här finner man även den lilla orkidén myggbloomster.

Av Natura 2000-områdets åtta myrholmar består sju av 150-årig naturskog, bestående av lika delar gran och tall med inslag av björk och klibbal. Skogen uppvisar naturskogsinslag i form av viss andel död ved och förekomst av de rödlistade arterna vedtrappmossa, vedsäckmossa, samt de naturvärdesindikerande arterna långflikmossa och garnlav.

Hela Blomsterhultsmossen är sedan 1999 utpekat till riksintresseområde för naturvård. Bevarandevärdena är främst knutna till myrmarkens uppbyggnad och vegetation i form av ett vackert utvecklat mosseplan, randskog och laggekärr samt myrholmarnas naturskogsartade skogsbestånd, med kvaliteter som är ovanliga i de sydöstra delarna av länet.

Blomsterhultsmossen ingår i Myrskyddsplan för Sverige, vilken listar landets mest värdefulla myrar sett ur ett naturvårdsperspektiv.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)*	
		Inrapporterad	Inventeringsresultat
7110	Högmossar	20,0	23,6
9010	Västlig taiga	3,0	2,9

*/ Inrapporterad areal är den areal som senast beslutades av regeringen och är registrerad hos EU. Senare utförd inventering visar på nya arealuppgifter.

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Blomsterhultsmossen är att bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna, *högmossar* och *västlig taiga*, på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att nationella bevarandemål uppfylls. För att detta Natura 2000-område ska bidra till att uppnå gynnsam bevarandestatus för listade naturtyper krävs det att nedanstående bevarandemål uppfylls. Då bevarandemålen uppnås anses områdets naturtyper ha gynnsamt tillstånd.

Art/naturtyp	Bevarandemål
Högmossar (7110)	Mossens laggkärr ska vara öppet och igenväxningsvegetation i form av täta vassbestånd och kraftiga uppslag av tall och glasbjörk ska inte förekomma. Kärrvegetationen är av fattig typ och domineras av vitmossor i bottenskiktet. Den välutvecklade randskogen ska bibehålla sin naturskogskaraktär i form av skiktat trädsikt dominerat av tall, förekomst av gamla träd och död ved i olika former. Myren ska ha ostörd hydrologi. Varken avvattnande eller tillrinnande diken som har en negativ påverkan på myren får förekomma. Arealen högmosse ska vara minst 23,6 ha.
Västlig taiga (9010)	Arealen västlig taiga ska vara minst 2,9 ha. Skogen består av barrblandskog med inslag av lövträd. Naturliga processer skapar bestånd av naturskogskaraktär. Utmärkande för skogen är förekomsten av olikåldriga bestånd med ett stort inslag av gamla träd och död ved i olika former. Icke inhemska trädslag saknas. Garnlav, vedtrappmossa eller andra arter som är karaktäristiska för naturskogsartad skog ska förekomma.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtyperna *högmossar* och *västlig taiga* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

7110 Högmossar

- Opåverkad hydrologi; avvattnande verksamhet får ej förekomma.
- Opåverkad hydrokemi; kalkning, gödning och andra verksamheter som kan påverka hydrokemin ska undvikas.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder eller då förändring beror på naturliga processer.
- De rätta växtbetingelserna för naturtypernas karaktärsarter och typiska arter ska bibehållas så att någon påtaglig minskning av ingående arter inte förekommer. De

typiska arterna är arter som reagerar relativt snabbt på naturtypiska hotfaktorer. Förekomsten av de typiska arterna utgör ett mått på naturtypens bevarandestatus.

9010 Västlig taiga

- Skoglig kontinuitet
- Naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Förekomst av olika typer av substrat:
  - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
  - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
  - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
  - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser och platser för födosök för fåglar.

- Ostörd hydrologi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Här beskrivs potentiella faktorer och verksamheter som kan påverka naturtyperna *högmossar* och *västlig taiga* negativt.

Högmossar

- Förändrad hydrologi genom dikning, dikesrensning och andra markavvattande åtgärder.
- Torvbrytning
- Spridning av kalk, gödning och andra ämnen, vilka kan ge drastiska förändringar på vegetationens sammansättning.
- Skogsbruk utgör ett hot mot myrens värden. Dels genom att avverkning av skogbevuxna myrar (exempelvis randskogen hos högmossar) förändrar myrens strukturer och funktioner och dels genom att avverkning kan leda till indirekta effekter som näringsläckage och förändrad hydrologi, exempelvis orsakade av körskadador. Avverkning av fastmarksholmar bör undvikas och skogsbruksåtgärder som sker på angränsande fastmark bör ske med god tillämpning av *miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder*. Kantzon mellan skog och myr har utöver en hydrologisk funktion en viktig ekologisk funktion för flera av myrens arter. Delområden där det funnits lång skoglig kontinuitet får inte avverkas då arter knutna till trädskiktet samt arter som är beroende av beskuggning starkt hotas.
- Skogsbruksåtgärder och andra verksamheter som innebär att miljön på fastmarksholmar, skogbevuxen myr och kantskogen förändras kan innebära att potentiella häckningsmiljöer för habitattypiska fågelarter påverkas negativt.
- Skogsbilvägar och vägar i samband med avverkning ska undvikas i närheten av myren. Eventuella vägar ska planeras och övervägas noggrant så att de inte påverkar Natura 2000-området negativt.
- Negativ förändring av vegetationen på grund av sur nederbörd.
- Ökat kvävenedfall, vilket kan orsaka förändringar i växtsammansättningen t.ex. igenväxning av gölar. Igenväxning av gölar utgör hot för ett flertal fågelarter.

- Exploatering i form av leder eller andra anläggningar kan skada objektet, antingen som en direkt effekt eller indirekt genom anläggningsarbetet. Upprättandet av leder över myrmark och blöt skogsmark bör därmed ske med stor försiktighet.
- Ovarsam skoteråkning eller körning med fyrhjuling.
- Ett alltför hårt tryck av besökare i närheten av de mer störningskänsliga fågelarternas häckningsplatser kan komma att innebära misslyckade häckningar.

Västlig taiga

- Alla former av skogsbruk skadar naturvärdena i naturtypen västlig taiga. Skogsbruk har en negativ påverkan genom att skogens strukturer och funktioner försvinner eller skadas.
- Spridning av kalk, gödning och andra ämnen, vilka kan ge drastiska förändringar på vegetationens sammansättning.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna *högmossar* och *västlig taiga* uppnår bevarandemålen i Natura 2000-området Blomsterhultsmossen, och att naturtyperna därmed erhåller gynnsamt tillstånd.

Gällande regelverk 2010

- Enligt 7 kap. 28 § a Miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 27 §. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för myndigheternas skötsel och förvaltning av områdets naturvärden.*
- Föreskrifter till Blomsterhultsmossens naturreservat. Länsstyrelsen beslutade 2000-09-11 med stöd av 7 kap. 4 § MB (1998:808) att förklara del av Blomsterhultsmossen som naturreservat.
- Det råder generellt förbud mot markavvattning i Kristinehamns kommun (Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m.)
- Koncession eller tillstånd krävs för torvbrytning (12 kap. 1-2 §§ MB, Lagen om vissa torvfyndigheter 1985:620).
- Riksintresse för naturvård (4 kap. 8 § MB)
- Anmälningsskyldighet för avverkning större än 0,5 ha. Eventuell skyddsdikning ska anmälas till Skogsstyrelsen i samband med avverkningsanmälan (15 § SVF).
- Samrådspåbudsplikt enligt 12 kap. 6 § MB. Länsstyrelsen bedömer exempelvis att dikesrensning bör samrådas med länsstyrelsen.

Vid samråds- och tillståndsärenden är det viktigt att beakta hela myrkomplexet, d v s även myrmark som ligger utanför Natura 2000-gränsen, samt myrkomplexets tillrinningsområde.

Eventuella framtida bevarandeåtgärder

Natura 2000-området Blomsterhultsmossen är skyddat av Länsstyrelsen genom föreskrifter i Blomsterhultsmossens naturreservats. Reservatsföreskrifterna stämmer väl överens med förutsättningarna för naturtyperna *högmossar* och *västlig taiga*. Reservatet ska verka för att myrlandskapet med dess ytformer, flora och fauna bevaras.

Den negativa påverkan från de sedan tidigare kända diken, vilka finns beskrivna i reservatsbeslutet samt reservatets skötselplan, ska snarast åtgärdas. Vidare krävs god tillämpning av *miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder* i den omkringliggande skogen för att inte skada myrens naturvärden.

Länsstyrelsen och markägare Sveaskog inledde 2009 ett samarbete för att planera och genomföra hydrologisk återställning av Blomsterhultsmossen. 2010 ska underlag för åtgärderna tas fram och ambitionen är att genomföra föreslagna åtgärder under sensommaren.

Bevarandestatus idag

7110 Högmossar

Nationellt

Under 1900-talet har den totala arealen av mossar och kärr minskat i landet. Förlusten av naturtyperna beror främst på uppodling, storskaliga torvtäkter samt markavvattnande projekt. Trots exploateringen av myrmark finns idag stora arealer högmossar kvar, endast ett fåtal av dessa har dock opåverkad hydrologi. En stor del av myrarna är påverkade av mindre husbehovstäckter samt markavvattningsprojekt. Denna påverkan kan på sikt leda till att myrarna bryts ner. Skadorna är mest förekommande på de små myrarna söder om Limes Norrlandicus och de bäst bevarade habitaterna är belägna i norra delen av landet. I södra Sverige kan igenväxning av myrmark komma att bli ett allvarligt problem. Igenväxningen beror i många fall på ökat kvävenedfall. Kvävetillförseln leder till igenväxning, ökad avdunstning och upptorkning, vilket i sin tur medför beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden. Ändrade konkurrensförhållanden ger upphov till en förändrad vegetationssammansättning, vilket kan medföra att många naturligt förekommande arter försvinner.

Blomsterhultsmossen

Blomsterhultsmossen är ett representativt exempel på naturtypen *högmosse*. Naturtypen högmosse är uppdelad i de tre undertyperna öppet mosseplan, laggkärr och randskog. Blomsterhultsmossens Natura 2000-område omfattar Blomsterhultsmossens nordöstra del och inkluderar endast ett av högmossens laggkärr samt delar av randskogen. Laggkärret är ett av södra och mellersta Värmlands största. Laggkärret är huvudsakligen av fattigkärrtyp och här finns naturvärden i form av en representativ flora. Av de typiska arterna för naturtypen högmosse förekommer bland annat vitag, kallgräs, praktvitmossa och ullvitmossa. I kärret växer även orkidén myggblomster.

Den sydligaste delen av myren i Natura 2000-området är kraftigt dikad och består av ett glasbjörksdominerat lövkärr, med inslag av klibbal och viden samt ett parti med öppet kärr som är kraftigt bevuxet med ett tätt vassbestånd. Dikena har en tydligt avvattnande effekt lokalt, men bedöms även påverka de öppna kärren norr och väster om dikessystemet negativt. I norra delen av kärret finns även två mindre tillrinnande diken, vilka kan ha en lokalt gödslade effekt på kärrvegetationen vid dikenas utlopp.

För att Blomsterhultsmossens myrmark ska uppfylla bevarandemålen, och därmed erhålla god status, behöver myrens hydrologi återställas. Varken avvattnande eller tillrinnande diken med negativ påverkan får förekomma.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är vanligt förekommande i nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Huvuddelen av den västliga taigan inom EU finns i Sverige och Finland, varför vi har ett särskilt ansvar för bevarandet av naturtypen. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionsskogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Blomsterhultsmossen

Inom Blomsterhultsmossens Natura 2000-område ligger ett antal mindre myrholmar på blockig morän. Skogen på dessa holmar är till största delen upp till 150-årig barrblandskog med inslag av främst björk och i kanten mot laggen även klibbal. Avverkningsstubbar visar på tidigare mänsklig aktivitet i området. Skogen har dock börjat anta en närmast naturskogsartad karaktär med naturskogsinslag i form av en ökande andel död ved. Förekomsten av typiska arter för västlig taiga är god. Här finns flera rödlistade arter som vedtrappmossa och vedsäckmossa samt de naturvärdesindikerande arterna långfliksmossa och garnlav. Flera av de ingående arterna är signalarter. Signalarterna indikerar lång skoglig kontinuitet både vad det gäller levande barr- och lövträd men även olika former av död ved. Signalarterna indikerar också att området har hög och jämn luftfuktighet.

Trots att Blomsterhultsmossens myrholmar hyser många av naturskogens kvalitéer uppfylls inte naturtypens bevarandemål, och därmed uppnår naturtypen inte god status. Tydligast är bristen på död ved i olika former. Genom att skogen lämnats för fri utveckling skapas dock förutsättningar för att andelen död ved på sikt ökar. Ytterligare bevarandeinsatser bedöms inte vara nödvändiga.

Uppföljning

För att bedöma ingående naturtypers status krävs uppföljning av uppsatta områdesspecifika bevarandemål. Uppföljningen sker delvis genom att mäta så kallade målandikatorer som ska spegla bevarandemålen. Bevarandemålen preciseras under rubriken *Bevarandesyfte och bevarandemål* tidigare i dokumentet medan målandikatorerna listas i detta avsnitt. Vid uppföljning av bevarandemålen utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras och bevarandeplanen uppdateras.

Uppföljning av högmossar

Målandikatorer

- Arealen högmossar ska vara minst 23,6 ha, varav minst 10 ha ska bestå av öppet laggkärr samt minst 10 ha ska bestå av randskog med naturskogsqualität.
- Myren ska ha ostörd hydrologi. Varken avvattning eller tillrinnande diken som har en negativ påverkan på myren får förekomma.
- Dikena i laggkärrs södra del ska vara igenlagda senast 2011.
- Minst 95 % av laggkärrs bottenskikt ska täckas av vitmossor.
- Täckningsgraden av vass ska inte överstiga 5 % i laggkärr.

Uppföljningsmetoder och uppföljningsintervall

- Arealen högmossor samt lokalisering av diken och dess effekt följs upp med hjälp av flygbildstolkning vart 12:e år.
- Den nationella satellitbaserade övervakning av myrmark används även för att lokalisera förändringar på myren. Exempel på förändringar som kan lokaliseras är förändrad hydrologi och förekomst av igenväxningsvegetation. Denna analys utförs vart 10:e år inom ramen för den nationella miljöövervakningen av våtmarker.
- Igenläggningen av diken ska okulärbesiktigas vart 6:e år tills restaureringsytan uppnått gynnsamt tillstånd.
- Täckningsgraden av vitmossa i laggkärrs bottenskikt följs upp med hjälp av provrutor i fält vart 12:e år.
- Täckningsgraden av vass följs om möjligt med hjälp av flygbildstolkning. Alternativt följs vassens täckning upp genom att eventuella vassbestånd karteras i fält i samband med inventeringen av täckningsgrad av vitmossa.

Uppföljningsfrekvensen är som regel vart 12:e år, undantaget den nationella satellitövervakningen som har en frekvens på 10 år. Om ogynnsamt tillstånd råder halveras uppföljningsfrekvensen till vart 6:e år.

Uppföljning av västlig taiga

Målandikatorer

- Arealen västlig taiga ska vara minst 2,9 ha.
- Skogen ska bestå av barrblandskog med inslag av lövträd.

Uppföljningsmetoder och uppföljningsintervall

- Arealen västlig taiga och trädslagssammansättning följs upp via flygbildstolkning och satellitbildsanalys vart 12:e år.

Bilagor

1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
2. Karta över ingående naturtypers utbredning

Referenser

- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2000. *Reservatsbeslut och skötselplan – Blomsterhultsmossen*. Beslutat 00-09-11.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2007. *Basinventering av Blomsterhultsmossen*.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar. 7110 Högmossar*. Uppdaterat: 03-05-22. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar. 9010 Västlig taiga*. Uppdaterat: 05-03-16. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.
- Naturvårdsverket. 2007. *Myrskyddsplan för Sverige, delrapport-objekt i Svealand*. Rapport 5668.
- Naturvårdsverket. 2009. *Uppföljning av skyddade områden i Sverige – riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå*. Version 2.0.
- Naturvårdsverket. 2010. *Manual 7. Manual för uppföljning i myrar*. Version 3.1.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.